

Evaluering af DOFT efter omlægningen til et mere rent fagligt tidsskrift

1. Baggrund og medlemsundersøgelser

HANS MELTOFTE

Fra og med 2007 blev indholdet i DOFT ændret. Der blev lagt større vægt på videnskabelige artikler, mens årsrapporterne fra Sjældenhedsudvalget, Rapportgruppen og DATSY i stedet bliver bragt i *Fugleåret*. Fra DOFs side har vi ønsket at finde ud af, om opfattelsen af DOFT har ændret sig i forhold til før omlægningen. Dette er sket for at sikre et kvalificeret beslutningsgrundlag for foreningens mediestrategi. I den forbindelse har vi bedt en lang række eksterne og interne brugere af DOFT om at udfylde et spørgeskema. De interne var medlemmerne af alle DOFs udvalg og grupper, mens de eksterne brugere var naturforvaltende myndigheder samt faglige institutioner såsom universiteter og konsulentfirmaer. Hertil kommer, at to af DOFs medlemsundersøgelser fra hhv. 1985 og 2009 giver et billede af medlemmernes holdning til DOFT og eventuelle ændringer i denne. Endelig har vi set på, hvem der skriver artiklerne i DOFT.

Nærværende evaluering indeholder således tre elementer: Hvem skriver i DOFT, hvad mener medlemmerne om DOFT, og hvad er holdnin-

gen til omlægningen af tidsskriftet i 2007 blandt DOFTs primære brugere?

Baggrund

DOFT er et medie for publicering af ornitologiske undersøgelsesresultater primært fra Danmark, Færøerne og Grønland. Siden 1997 er tidsskriftet kun blevet sendt til de kernemedlemmer, som efter et års medlemskab bekræfter, at de fortsat ønsker at modtage det. Oplaget af nr 4 i 2009 var 5400, hvoraf 4813 blev udsendt til medlemmerne, 127 til indenlandske institutioner og 209 til adresser i udlandet (medlemmer, biblioteker og universiteter).

DOFT skal stimulere det faglige miljø i DOF. Dette gøres ikke alene ved at publicere forskningsresultater, men også ved at publicere "journalistiske" aktuelt-artikler, som skal formidle de nyeste resultater af såvel pågående som afsluttede forskningsprojekter i Danmark samt særligt bemærkelsesværdige udenlandske resultater. Hertil kommer anmeldelser af fagligt relevante bøger fra ind- og udland. Langt de fleste aktuelt-artikler og anmeldelser bliver skrevet på opfordring af redaktionen.

I 2007 blev tidsskriftets redaktionelle linie justeret, således at det faglige indhold fik højere prioritet. Samtidig er DOFT blevet lagt ud på dof.dk med gratis adgang, hvilket forhåbentlig øger udbredelsen og brugen af artiklerne. Baggrunden var, at DOFT er omdrejningspunktet for foreningens faglige arbejde, og kvaliteten af artiklerne og analyserne i DOFT er en vigtig forudsætning for foreningens faglige integritet og troværdighed; dermed bidrager den til foreningens politiske gennemslagskraft.

At årsrapporterne ikke længere trykkes i DOFT betyder på ingen måde, at resultaterne fra disse grupper ikke længere vil blive publiceret i DOFT. Egentlige bearbejdnings af f.eks. forskellige arters ellers artsgruppers optræden i Danmark samt afsluttende og konkluderende rapporter vil fortsat blive bragt.

DOFT koncentrerer sig nu om publicering af videnskabelige artikler fra følgende tre hovedgrupper af bidragydere:

- Professionelle ornitologers arbejder med særlig dansk relevans, samt artikler, som primært henvender sig til en dansk ornitologisk målgruppe, herunder monografier.
- Amatørornitologer og medlemmer af foreningens faglige grupper samt fuglestationerne.
- Studenter såvel som amatørornitologer, som for første gang prøver kræfter med videnskabelig publicering.

Det er ønsket, at tidsskriftet fortsat skal dække stoffet lige under niveauet for de internationale tidsskrifter. DOFT skal således fortsat være et nationalt ornitologisk tidsskrift, men med artikler af en sådan kvalitet, at de også har interesse for en international målgruppe og i øvrigt lever op til gængs standard for videnskabelig publicering. Tidsskriftet skal med andre ord fortsat være foreningens nationale, faglige ansigt indadtil såvel som udadtil.

Hvem skriver i DOFT?

Ser vi på fordelingen af forfatterne af de videnskabelige artikler i DOFT fordelt på ovennævnte tre kategorier, så er der en nogenlunde ligelig fordeling mellem amatører og professionelle ornitologer, mens studenter ligger på omkring det halve af de to "senior-kategorier" (Tabel 1). I Videnskabeligt Udvalg er vi meget tilfredse med denne fordeling, herunder ikke mindst det store antal artikler skrevet af medlemmer af foreningens faglige grupper.

Tabel 1. Førsteforfatternes status for de 78 videnskabelige artikler (altså ikke årsrapporter m.v.) bragt i de sidste ti årgange af DOFT, opdelt på amatørornitologer, studenter (specialeprojekter m.v.) og professionelle. Sidstnævnte indbefatter artikler, som professionelle har skrevet ulønnet.

Amatørornitologer	32
Studenter	16
Professionelle	30

Tabel 2. Forfatterne til de sidste ti års Aktuelt-artikler.

DOF-frivillige	26
DOF-ansatte	2
OC-ansatte	3
KU-ansatte og studenter	12
DMU-ansatte og studenter	18
Andre	8

Også fordelingen af forfattere til de mere journalistiske aktuelt-artikler (Tabel 2) er ganske interessant. Her er det særlig bemærkelsesværdigt, at foreningens frivillige har skrevet en så stor andel, mens de naturfaglige medarbejdere i DOF står for en påfaldende lille andel.

Antallet af videnskabelige artikler, der trykkes i DOFT, har været relativt stabilt på godt 11-14 pr år over det sidste halve århundrede (Tabel 3). Heri indgår dog årsrapporter m.v., så tallet er knap ti pr år nu, hvor disse rapporter er taget ud. Cirka en tredjedel af de videnskabelige artikler er på engelsk.

Hvad mener medlemmerne om DOFT?

I DOFs seneste medlemsundersøgelse fra primo 2009 indgik DOFT med tre spørgsmål. Undersøgelsen blev lavet som telefoninterview af 200 medlemmer ud af foreningens 13300 medlemmer i Danmark. Af disse var der 8524 kernemedlemmer, som havde mulighed for at få DOFT, hvilket i alt 4756 gjorde, svarende til 56 %. Hertil kommer så modtagere i udlandet, og desuden går der jo i gennemsnit mere end to personer pr husholdningsmedlemskab.

I undersøgelsen svarede 57 %, at de kender til Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift. Det svarer til 7450 medlemmer ud af de 8524 kernemedlemmer (de almindelige medlemmer har ikke store chancer for at kende DOFT). Der skulle således være godt 1000 kernemedlemmer, der ikke kan huske, at de (tidligere/det første år) har fået DOFT.

Tabel 3. Antallet af sider og videnskabelige artikler i DOFT pr tiår, samt den andel af artiklerne, der var på engelsk. Rubriceringen af artiklerne tager udgangspunkt i det land, hvor observationerne er gjort. Mindre meddelelser er ikke betragtet. Sidetallet er eksklusive foreningsmeddelelser. (Efter H. Melftofte, DOFT 100: 300-306, 2006.)

	1907-16	1917-26	1927-36	1937-46	1947-56	1957-66	1967-76	1977-86	1987-96	1997-06
Sidetotal	2267	1695	1724	2489	2738	2384	1902	1885	2004	2798
Danmark	100	79	87	136	115	98	107	96	88	90
Færøerne	1	1	6	2	11	7	4	5	4	7
Grønland	8	10	7	4	15	16	17	27	15	12
Norden	7	12	12	6	18	7	5	3	0	4
Europa	5	1	1	4	7	3	2	1	1	0
Verden	11	1	2	2	11	8	8	4	3	3
Generelt	4	2	4	5	4	0	2	7	1	3
I alt	136	106	119	159	181	139	145	143	112	134
Engelsk (%)	0	0	0	3	19	34	43	28	29	34

Af de 57 %, der angav at kende DOFT, svarede 79 % ja til, at de havde læst det inden for de seneste par år. Det svarer til, at 950 modtagere af DOFT ikke læser det (mens 3760 gør), men en hel del af dem kan også være medlemmer, der har modtaget det i det første år som medlemmer, men ikke har tilmeldt sig som modtagere derefter. Hertil kommer så modtagere i udlandet og formentlig yderligere nogle læsere blandt husstandsmedlemmerne.

Til sammenligning læser 97 % af medlemmerne *Fugle og Natur*, mens 85 % læser *Fugle i felten*.

Blandt de 79 %, der angav at have læst i DOFT inden for de seneste par år, angav 85 %, at de var tilfredse eller meget tilfredse med tidsskriftet (Tabel 4). Til sammenligning er 91 % tilfredse med *Fugle og Natur* og 95 % med *Fugle i felten*. Det er ikke så mærkeligt, at DOFT scorer lidt lavere end disse blade, da tidsskriftet har tungere og ofte engelsksproget stof. Til gengæld udsendes DOFT kun til medlemmer, der har udtrykt interesse for at få det, bortset fra det første år som kernemedlem, hvor alle får det.

Den eneste tidligere undersøgelse, hvor DOFT indgik, var den meget store interview-undersø-

gelse blandt 500 kernemedlemmer, som foregik i 1985 med en svarprocent på 81. Her var besvarelsenerne opdelt på lokalafdelinger (det er de også denne gang), aldersgrupper og stofområder i bladet. Ser vi blot på totalerne, var svarene som angivet i Tabel 5.

For dansksprogede afhandlinger er interessen stort set den samme som de ca 80 %, der læser bladet i dag, hvor det kun sendes til de interesserede. Når vi alligevel ikke scorer højere blandt medlemmerne generelt, hænger det givetvis sammen med, at foreningen i dag favner bredere end dengang. Det fremgår tillige, at færre dengang læste engelsksprogede artikler, og at aktuelt-stoffet og anmeldelserne var meget populære.

Tabel 5. Svar på spørgsmålet "Hvad læser du i DOFT?" i medlemsundersøgelsen 1985 (procent).

Dansksprogede afhandlinger	Alle	23
	Nogle	58
	Ingen	11
	Ubesv.	9
Engelsksprogede afhandlinger	Alle	6
	Nogle	35
	Ingen	39
	Ubesv	2
Aktuelt-artikler	Alle	34
	Nogle	47
	Ingen	10
	Ubesv	9
Anmeldelser	Alle	27
	Nogle	44
	Ingen	17
	Ubesv	12

Tabel 4. Svar på spørgsmålet (til de 79 %, der læser DOFT) "Hvor tilfreds er du med det?" i procent.

Meget tilfreds	33
Tilfreds	52
Mindre tilfreds	7
Ikke tilfreds	1
Kan ikke tage stilling	8
Andre	8

Medlemmerne blev dengang også spurgt, om de var interesserede i DOFT? Her var svarene hhv. 77 % ja og 20 % nej. Som nævnt ovenfor var det "kun" 56 %, der rent faktisk tilmeldte sig DOFT. I 1985 blev kernemedlemmerne tillige spurgt, om de ville abonnere på DOFT, dvs. betale ekstra for det. Hertil svarende 56 % ja (se to linjer oppe!) og 39 % nej. Denne mulighed blev senere fravalgt, idet vurderingen var, at det ville slå tidsskriftet ihjel, hvis der skulle betales separat for det.

Endelig var der et meget interessant spørgsmål om hvilke DOF-aktiviteter, der var vigtigst for medlemmerne. Her angav 29 %, at DOFT var en af de vigtigste årsager til deres medlemskab (Tabel 6). Det fremgår tillige, at kvindernes interesse var lavere end mændenes, og at der er en stærkt stigende interesse med alderen (og formentlig længden af DOF-medlemskabet). For alle aldersgrupper undtagen ungdomsmedlemmerne var

Tabel 6. DOFTs scoring på spørgsmålet "Hvad er vigtigst af de forskellige medlemstilbud" i medlemsundersøgelsen 1985 (procent).

Totalt	29
Mand	33
Kvinde	22
<17 år	12
18-29 år	27
30-49 år	29
50-66 år	34
>67 år	42

DOFT vigtigere end ture og møder! Det svarer formentlig meget godt til den store tilfredshed (85 %), der er med DOFT i dag, men altså kun blandt de seriøst ornitologisk interesserede.

2. Hvad er holdningerne blandt DOFTs primære brugere til omlægningen af tidsskriftet i 2007?

HANS MELTOFTE, KASPER THORUP & ANDERS P. TØTTRUP,
DOFs VIDENSKABELIGE UDVALG

I december 2009 blev der sendt et spørgeskema til udvalg og grupper i DOF samt til en række eksterne brugere af tidsskriftet såsom medarbejdere på Zoologisk Museum i København, Danmarks Miljøundersøgelser ved Aarhus Universitet, Miljøministeriet, konsulentfirmaer og enkeltpersoner. Der kom svar fra 28 interne brugere ud af 148 mulige (19 %) og 16 eksterne brugere ud af 61 (26 %). Hertil kommer tre, der har valgt at kommentere undersøgelsen og tidsskriftet uden at udfylde skemaet. Med i alt 47 besvarelser er det klart, at undersøgelsen ikke er en fuldt repræsentativ for

DOFTs primære brugere, men formentlig i højere grad afspejler holdningerne hos de personer, som er særligt interesserede eller har særligt stærke meninger om tidsskriftet. Enkelte har med rette kritiseret, at der i nogle af spørgsmålene manglede neutrale svar (som "hverken/eller" eller "ved ikke"). I de fleste tilfælde er svarende dog så entydige, at vi alligevel tillader os at drage konklusioner på baggrund af besvarelsene.

Helt overordnet er både interne og eksterne brugere meget positive over for omlægningen af DOFT, idet en meget stor majoritet på 85 % svarer

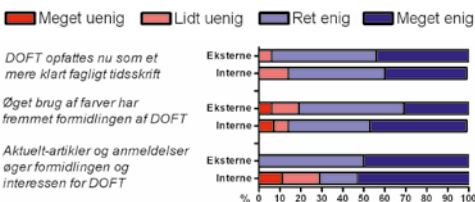

Fig. 1. Eksterne og interne brugere af DOFT er blevet spurgt: "Hvor enig er du i nedenstående udsagn om det nye DOFT?"

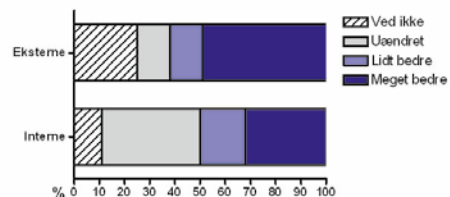

Fig. 2. Svar på hvordan respondenterne synes, at det har påvirket kendskabet til og brugen af artiklerne i DOFT, at tidsskriftet er blevet tilgængeligt på DOFs hjemmeside.

De mange tusinde timers observationer, som danske feltornitologer udfører, er datagrundlaget for mange artikler i DOFT. Foto: Helge Røjle Christensen.

"ret enig" eller "meget enig" på de tre spørgsmål i Fig. 1. På spørgsmålet om hvorvidt DOFT er blevet lettere tilgængeligt ved at blive lagt ud på DOFs hjemmeside, er de eksterne brugere overvejende positive, mens de interne brugere svarer meget spredt på spørgsmålet (Fig. 2).

For at belyse, om der er sket en ændring i opfattelsen af det faglige niveau i DOFT efter omlægningen, blev såvel interne som eksterne brugere bedt om at vurdere niveauet af artiklerne i tidsskriftet før og efter omlægningen. Svarene viser temmelig tydeligt, at begge brugergrupper me-

ner, at det faglige niveau er hævet (Fig. 3). Da der næppe er den store forskel på de egentligt videnskabelige artikler før og efter omlægningen, må holdningsændringen skyldes, at årsrapporterne ikke længere trykkes i tidsskriftet, sådan som det var hele formålet om omlægningen. Svarene viser tillige, at der i begge grupper er mange brugere, der opfatter artiklerne i DOFT som værende af høj faglig standard eller endog af international standard.

På spørgsmålet om hvordan artiklernes anvendelsesgrad samt faglige relevans har ændret sig,

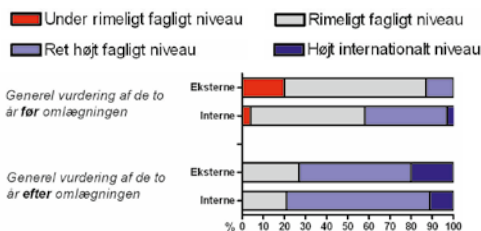

Fig. 3. Generel vurdering af de videnskabelige artikler i DOFT de seneste to år før omlægningen (fra og med nr. 1, 2007) i forhold til de første år efter.

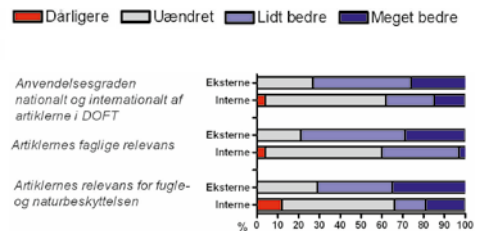

Fig. 4. Svar på hvilke ændringer, der har fundet sted i forbindelse med omlægningen af DOFT.

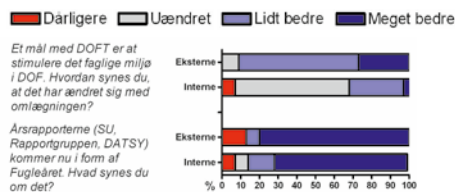

Fig. 5. Svar på hvilke ændringer omlægningen af DOFT har betydet i forhold til DOFs øvrige arbejde.

svarer de fleste af de interne brugere, at dette er uændret eller bedre, hvorimod de eksterne brugere i endnu højere grad mener, at der er sket en forbedring (Fig. 4). Især det sidste er interessant, idet de eksterne brugere jo netop er professionelle forskere og naturforvaltere, som udgør den primære målgruppe, hvad disse forhold angår.

Den samme forskel ses, når der spørges om omlægningens betydning for tidsskriftets rolle som inspirator for det faglige miljø i DOF (Fig. 5). Her er det igen de professionelle brugere, der vurderer omlægningen mest positivt, mens de fleste interne brugere vurderer den som uændret. Til gengæld er der stor enighed om, at *Fugleåret* er en meget bedre løsning end dengang årsrapporterne blev bragt i DOFT (Fig. 5). Faktisk er det det mest endtydige resultat i hele undersøgelsen.

Endelig er der temmelig stor enighed om, at DOFT skal forsøge at blive optaget i ISI/Web of Science (Fig. 6), men det kan nok blive temmelig vanskeligt for et tidsskrift med artikler overvejende på nationalsproget. I overensstemmelse hermed er de eksterne brugere lidt mere skeptiske end de interne.

Individuelle forslag og kommentarer fra brugerne

Adskillige respondenter har skrevet kommentarer og forslag til forbedringer af DOFT, som alle er behandlet i Videnskabeligt Udvalg. Flere kredser om de samme spørgsmål om tidsskriftets faglighed contra "folkelighed", som hele denne undersøgelse handler om. Andre stiller forslag til konkrete stofområder, som kunne fremmes.

For en stor del af de øvrige rejste spørgsmål stritter kommentarerne i mange retninger, så vi må holde os til resultatet af selve undersøgelsen,

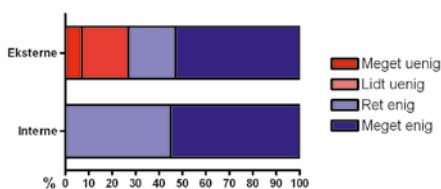

Fig. 6. Svar på spørgsmålet om hvorvidt DOFT skal forsøge at komme ind under ISI/Web of Science.

som det fremgår ovenfor. Hertil kommer, at en række af de foreslåede aktiviteter allerede har været praktiseret i lang tid. Flere efterlyser f.eks., at DOFT scannes helt fra begyndelsen i 1906 og lægges ud på dof.dk, hvilket Videnskabeligt Udvalg netop arbejder på. Flere argumenterer tillige for, at *Fugleåret* skal udkomme som et nummer af DOFT, men nærværende undersøgelser viser netop, at adskillelsen var en stor succes. Vi mener således, at DOFT og *Fugleåret* nu fremstår med hver sin langt klarere profil, præcis sådan som det var formålet med hele omlægningen.

Endelig er flere inde på, at DOFT ikke længere behøver at blive trykt på papir. Men både redaktionen og Videnskabeligt Udvalg skønner, at en afskaffelse af papirversionen på nuværende tidspunkt vil være ensbetydende med tidsskriftets snarlige ophør, idet de færreste forfattere er interesserede i at skrive til et tidsskrift, som kun udkommer på nettet.

Konklusion

Sammenfattende kan det konkluderes, at omlægningen af DOFT og etableringen af *Fugleåret* som en selvstændig publikation er blevet godt modtaget af de primære brugere inden for og uden for foreningen, men at DOFTs redaktion godt må være endnu mere opsøgende og i samarbejde med Videnskabeligt Udvalg promovere tidsskriftet og hjælpe potentielle bidragydere med at indsamle og bearbejde data.

Vi skal her bringe en stor tak til alle, der i medlemsundersøgelserne og i brugerundersøgelsen har svaret på de mange spørgsmål eller på anden måde har kommenteret tidsskriftets indhold og målsætning.